

Activitats

Per a adults:

Visites comentades concertades per a grups.
Durada: 1 hora. Preu: 54,38 euros, per grup i hora.
Reserva prèvia, al telèfon 93 225 42 44

Visites comentades gratuïtes per a tothom.
Dissabtes, diumenges i festius a les 12 i a les 13 hores.
Durada: 1 hora. Preu: inclòs al preu de l'entrada.
No cal reserva.

Itinerari per la Barcelona màgica

Espai per a la lectura

Per a famílies:

Bruixes al cove: espai amb llibres infantils i juvenils

Activitats per a grups escolars:

Dossier Educatiu adreçat al professorat

Visites comentades concertades amb educadors especialitzats. Adreçat a secundària i batxillerat.
Durada: 1 hora. Preu: 54,38 euros, per grup i hora.
Reserva prèvia, al telèfon 93 225 42 44

Itinerari mmmmm, recomanat per a 4rt d'ESO.
Durada: 1 hora i 30 minuts. Preu: 67,96 euros.
Reserva prèvia, al telèfon 93 225 42 44

Bruixes al cove: espai amb llibres infantils i juvenils

Informació

Horari del museu i de les exposicions:

De dimarts a dissabte: 10 – 19h;

Dimecres fins a les 20h

Diumenges i festius: 10 – 14'30h

Dilluns no festiu: tancat

Preu d'entrada a l'exposició:

Entrada sencera: 2,40 euros

Entrada reduïda: 1,68 euros

Serveis:

Botiga i llibreria

Cafeteria-Restaurant

Biblioteca

Servei educatiu

Transports i vies d'accés:

Bus: 14 / 17 / 19 / 36 / 39 / 40 / 45 / 51 / 57 / 59 /

64 / 157

Metro: L4 (groga) Barceloneta

Aparcament:

Pàrquings de pagament al passeig Joan de Borbó,

al Moll de la Fusta i al Moll d'Espanya.

Espais d'aparcament d'autocars molt propers.

Museu d'Història de Catalunya

Plaça de Pau Vila 3

08003 Barcelona

Telèfon: 93 225 47 00

Fax: 93 225 47 58

www.mhcat.cat

C

M Museu d'Història
de Catalunya

Per bruixa i metzinera

La cacera de bruixes
a Catalunya

CC Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Per bruixa i metzinera

Entre 1450 i 1750, moltes regions d'Europa van patir la cacera de bruixes. Els càlculs més ponderats apunten la xifra de 110.000 persones processades i de no menys de 60.000 execucions. Les víctimes van ser, majoritàriament dones pobres, sovint velles, que vivien soles.

A Catalunya es van produir més de 400 execucions. Tot i que s'han documentat processos als segles XV i XVI, la repressió va prendre un caire generalitzat i massiu durant els anys 1616-1622. En un context de crisi econòmica i de maltempsades, les suposades bruixes van ser acusades de pertànyer a una secta universal presidida pel dimoni i de provocar assassinats, infanticidis i destrucció de collites.

La iniciativa de la repressió va partir sovint de les comunitats locals. Els processos es van realitzar sense garanties jurídiques. Les tortures van ser habituals. La majoria de les encausades van acabar a la forca.

Només algunes veus es van alçar contra aquella carnisseria.

Bruixeria i màgia en època medieval

La societat medieval creia en el poder de la màgia i, conscientment o inconscient, molts dels seus membres la practicaven. Les finalitats eren diverses, des de curar o protegir fins a propiciar l'amor i el desig o perjudicar i destruir la salut o el patrimoni d'altres. Aleshores, la frontera entre ciència, màgia i religió era encara molt incerta.

Fetilleres i sanadores

Fins als temps moderns, certs col·lectius femenins es van constituir en dipositaris d'una saviesa tradicional. Mitjançant els efectes de diverses substàncies naturals o mitjançant la pràctica de conjurs només parcialment cristianitzats, les fetilleres o remeieres exercien un paper benèfic o malèfic en la vida de les persones. Fins al segle XV, les sentències judicials contra les suposades fetilleres o bruixes van ser força benignes, eren observades amb gran incredulitat i considerades una modalitat de superstició.

La construcció intel·lectual de la bruixeria moderna

La percepció cristiana de la fetillera o bruixa es va modificar a partir de mitjan segle XIII. La bruixeria era concebuda com una secta universal, presidida pel diable, que conspirava de manera efectiva contra la cristiandat. La nova concepció atia una primera onada repressiva al segle XV. Hi jugà un paper clau el llibre *Malleus Maleficarum* (Martell de bruixes), escrit pels dominicans alemanys Kramer i Sprenger, i publicada per primer cop el 1486.

La nova bruixa a Catalunya

La nova concepció cristiana de la bruixeria va fer forat ben aviat a Catalunya. Cap a 1460, el poeta valencià Jaume Roig confirmava, al Llibre de les dones, l'existència de pràctiques de bruixeria al Principat, motiu pel qual, "moltes n'han mortes / en foc cremades".

El món de les bruixes (segons els seus perseguidors)

Els manuals dels perseguidors i els processos seguits arreu d'Europa mostren una gran coincidència. Les bruixes i bruixots es reuneixen al sàbat o akelarre, anomenat "junta" o "aplec" en els textos catalans. Hi arriben volant a cavall dels seus dimoniets, que prenen forma de boc. Un cop aplegades, apareix el dimoni, que pren la forma d'un gran boc o d'un ase, els participants li fan un acte d'acatament. Després, ballen i mengen. Tot seguit es produeix un acte d'adoració al dimoni i una gran orgia. Finalment, emprenen el vol amb la intenció de realitzar malvestats.

La cacera de bruixes

La cacera de bruixes afectà una Europa sacsejada per les inclemències meteorològiques, la crisi econòmica i la conflictivitat social; també pel clima d'intolerància religiosa, sorgit de la Reforma i la Contrareforma, i pel creixent control polític dels estats moderns.

La Inquisició i el procés de Zugarramurdi

La Inquisició era el tribunal encarregat de vetllar per la puresa de la fe. Instituída pels Reis Catòlics, va ser un important instrument en la lluita contra l'heterodòxia religiosa. El 1609 la Inquisició de Logronyo va iniciar el procés contra les bruixes de Zugarramurdi (Navarra). Des d'aleshores, l'actuació inquisitorial va avortar la majoria de processos locals -amb una única excepció clamorosa: Catalunya-.

La cacera de bruixes a Catalunya

En els anys 1616-1622 es va produir la gran cacera de bruixes a Catalunya. La repressió es va generalitzar després dels aiguats de novembre de 1617, l'any del diluvi, segons les cròniques coetànies. La persecució va afectar especialment els comtats de Rosselló i Cerdanya i les comarques centrals i occidentals. Es va avançar la xifra de 400 víctimes, que sembla plenament confirmada per les investigacions locals.

Processos i sentències

La majoria de processos van ser atiatats per les mateixes comunitats locals. Els consells municipals van cridar endevinaires o saludadors per tal que identifiquessin les bruixes. Sense altre testimoni o prova, les acusades van ser detingudes. Els processos no van disposar de garanties jurídiques. La tortura hi va ser una pràctica freqüent. Els interrogatoris tenien com a únics objectius confirmar la culpabilitat de les encausades i conèixer altres col·laboradors. A la fi, la majoria de les detingudes van ser penjades a la forca.

La fi de la cacera

Entre 1621 i 1622, la majoria de bisbes catalans es van pronunciar a favor d'aturar la repressió. En aquest darrer any, la Reial Audiència va decidir revocar totes les causes pendents. Els processos van passar, doncs, a la seva jurisdicció, i, tot seguit, les encausades van ser alliberades. Era la fi de la cacera de bruixes a Catalunya.

Les víctimes

La majoria de víctimes de la repressió dibuixen un mateix perfil. Són dones grans, pobres i analfabetes, que viuen soles. Moltes són immigrants franceses o vídues d'immigrants. Algunes -i alguns- destaquen per les seves deformacions físiques, per comportaments més o menys estrafolaris o pels

suposats poders excepcionals que el poble els atribueix. Hi ha també detingudes joves, i fins i tot adolescents. El percentatge d'homes és, en tots els casos, inferior al 10%.

El record popular de la bruixa

La bruixeria i la repressió han deixat una petjada important en la cultura popular, alhora que ha generat una literatura anònima de gran interès. Avui, el record popular de la bruixeria, d'arrel rural i tradicional, s'esvaeix progressivament davant altres models encunyats en una societat postindustrial i globalitzada.

LA BRUJA.

Romance nuevo en que la tia Marizapalos demuestra á los estudiantes Blas y Antolin los motivos que tiene para vitarlos y reunirse con ellos en el Paseo de San Juan. mandoles al mismo tiempo, que la envidia y local unia no pe ni á los que profesan como ella el arte majico del celebre ador Merliu; les esorta además para que procuren hacer der al pueblo que no se dejen embaucar por ciertos espec de la tierra y despues de otras curiosidades que les mue yegala un majico talisman con el cual podrán hacer y s diabluras.